

Eduskunnan kirjelmä EK 45/2022 vp

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN SUUNNITELMA SELVITYKSEN TEKEMISESTÄ ILOTULITE-
TURVALLISUUDEN PARANTAMISEKSI JA ILOTULITTEISTA AIHEUTUVIEN HAITTOJEN VÄ-
HENTÄMISEKSI

Yleistä

Kansalaisaloite ”rajat räiskeelle” luovutettiin eduskunnalle 7.11.2019. Kansalaisaloitteessa ehdotettiin tiukennuksia ilotulitteiden käyttöön siten, että vain ammattilaiset saisivat käyttää isompia ilotulitteita. Ehdotuksessa esitettiin, että kuluttajat saisivat käyttää ainoastaan tähtisadetikkuja, pieniä paukkupommeja, kipinäsuihkuja ja vastaavia pieniä pyroteknisiä tuotteita. Kansalaisaloite keräsi runsaat 65 000 allekirjoitusta.

Eduskunta antoi 1.11.2022 eduskunnan kirjelmän [EK 45/2022 vp](#) eduskunnan käsittelemän kansalaisaloitteen johdosta (Lakialoite F2 ja F3 luokkiin kuuluvien pyroteknisten tuotteiden käytön rajoittamiseksi, [KAA 11/2019 vp](#)). Eduskunnan kirjelmään sisältyi seuraava lausuma:

Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö selvittää kattavasti eri vaihtoehtoja ilotuliteturvallisuuden parantamiseksi ja ilotulitehaittojen vähentämiseksi sekä ryhtyy selvitysten johdosta tarvittaviin toimenpiteisiin ja antaa talousvaliokunnalle selvityksen tarkastelun tuloksista.

Lausuma pohjautui talousvaliokunnan mietintöön [TaVM 19/2022 vp](#) asiasta. Valiokunta katsoi, että kansalaisaloitteen sisältämää ehdotusta on syytä käsitellä työ- ja elinkeinoministeriössä osana ilotuliteturvallisuussäätelyn laajempaa kokonaistarkastelua. Valiokunnan ehdottama ministeriön tehtäväksi annettava kokonaistarkastelu ilotuliteturvallisuuden parantamisesta edellyttäisi eri vaihtoehtojen kartoittamista ja niitä koskevien kattavien vaikutusarvioiden laatimista. Ilotulitteiden kuluttajakäytön täyskiellon ja osittaiskiellon lisäksi tulee tarkastella mahdollisuuksia ratkaista kansalaisaloitteessa esille tuotuja ongelmia ilotulittamiseen liittyvillä uusilla rajoituksilla. Lisäksi olisi

tarpeen kuulla eri hallinnonaloja ja sidosryhmätahoja kokonaisvaltaisen tilannekuvan saamiseksi.

Valiokunta kiinnitti huomiota mietinnössä siihen, että kansalaisaloitteessa esitettyä ilotulitteiden kuluttajakäytön kieltoa tulisi selvittää erityisesti siltä osin, voiko kieltoa kiertää tuomalla ilotulitetuotteita naapurimaista tai verkkokaupan kautta ja lisäksi se laittomien ilotulitteiden käyttöä ja hallussapitoa.

Valiokunta totesi myös, että koska kansallinen lainsäädäntö pyroteknisten tuotteiden turvallisuudesta perustuu EU-lainsäädäntöön, eduskunnalla ei ole mahdollista tehdä kansalaisaloitteessa vaadittuja muutoksia siten, että muutos olisi kaikilta osin EU:n oikeuden mukainen.

Valiokunnan mukaan ilotulitteiden kuluttajakäytön kiellolla olisi merkittävästi vaikutusta tavaroiden vapaaseen liikkuvuuteen, joka on EU:n perussopimuksen keskeinen periaate. Vaikka pyroteknisten tuotteiden asettamista saataville markkinoilla koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/29/EU (jäljempänä *pyrotekniikkadirektiivi*) yhtenä peruslähtökohtana on pyroteknisten tuotteiden vapaa liikkuvuus, pyrotekniikkadirektiivin 4 artiklan 2 kohta mahdollistaa jäsenvaltioiden toimenpiteet, joilla kielletään luokkien F2 ja F3 ilotulitusvälineiden, teattereissa käytettävien pyroteknisten tuotteiden ja muiden pyroteknisten tuotteiden hallussapito, käyttö ja/tai myynti yleisölle tai rajoitetaan sitä. Kansallisia rajoituksia ja kieltoja on mahdollista toteuttaa yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen taikka ihmisten terveyteen ja turvallisuuteen tai ympäristönsuojeluun liittyvistä syistä. Koska kysymys on tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevaan pääsääntöön tehtävän poikkeuksen perusteluista, asetetaan perustelujen luotettavuudelle ja kattavuudelle erityinen vaatimus.

Valiokunta totesi myös, että teknisiä määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/1535 edellyttää jäsenvaltioiden toimittavan komissiolle mm. kaikki säädösehdotukset, joissa kielletään tuotteen valmistus, tuonti, kaupan pitäminen tai käyttö, sekä perustelut tällaisten säännösten tarpeellisuudesta. Direktiivissä säädetty menettely tarkoittaa, että ennen kansalaisaloitteessa esitetyn kuluttajatuotteiden täyskiellon hyväksymistä säädöshankkeesta tulee ilmoittaa komissiolle ja muille jäsenvaltioille, jotta ne voivat esittää tarvittaessa huomautuksia ehdotuksen johdosta. Esitetyt huomautukset on otettava lopullista säädöstä valmisteltaessa mahdollisuuksien mukaan huomioon

Lisäksi selvityksessä tulisi huomioida mahdolliset pyrotekniikkadirektiiviin tulevat muutokset. Komissio aloittamassa selvitystä pyrotekniikkadirektiivin toimivuudesta. Kansallinen selvitys tulisi tehdä siten, että tarvittavat muutokset voidaan tehdä kansalliseen lakiin

mahdollisten pyrotekniikkadirektiivin edellyttämien muutosten yhteydessä.

Aikaisemmat selvitykset

Työ- ja elinkeinoministeriö on tehnyt ilotulitteiden laadunvalvonnasta ja turvallisuudesta selvityksen 31.1.2011. Selvityksen tavoitteena oli selvittää ilotulitteiden laadunvalvonnassa tapahtuneiden puutteiden syitä ja ilotulitteiden turvallisuuden parantamista koskevia seikkoja.

Selvityksessä todettiin, että ilotulitteiden kaikkien riskien poistaminen on jotakuinkin mahdotonta. Onnettomuuksia ja vahinkoja sattuu luultavasti jossain määrin niin kauan kuin ilotulitteiden käyttö halutaan sallia. Viranomaiset ja toiminnanharjoittajat voivat omalla toiminnallaan kuitenkin vaikuttaa siihen, että vahinkojen ja onnettomuuksien määrä jää hyvin pieneksi.

Selvityksen johtopäätöksenä todettiin, että ilotulitteiden turvallisuuden parantamiseksi laadunvalvonnan aikataulu ennen vuoden vaihdetta oli haasteellinen. Laadunvalvonnan ohjeistuksen päivittäminen, EU-markkinavalvonnan hyödyntäminen, turvallisuustilanteen seuranta, viestintä, kiellettyjen aineiden ja ilotulitteenäytösten turvallisuuden selvittäminen katsottiin selvityksen mukaan lisäävään ilotulitteiden laatua ja turvallisuutta.

Nykytilanne

Kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) 6 §:n 5 kohdan nojalla ilotulitteet ovat kemikaaliturvallisuuslain mukaisia räjähteitä. Saman pykälän 6 kohdan nojalla ilotulitteet ovat myös pyroteknisiä tuotteita. Kemikaaliturvallisuuslain 82 §:n nojalla räjähteitä ei saa luovuttaa kuin varastointiluvan omaaville tahoille sekä tietyille toiminnanharjoittajille. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä räjähteiden luovutuksesta ja luovutusrajoituksista. Pyroteknisten tuotteita saa luovuttaa kemikaaliturvallisuus 82 a §:n nojalla vain pykälässä mainittuun luvanvaraiseen toimintaan.

Kemikaaliturvallisuuslain 83 §:n mukaan yksityiseen kulutukseen voidaan luovuttaa yksityiseen kulutukseen hyväksytyjä pyroteknisiä tuotteita. Yksityiseen kulutukseen tarkoitettujen räjähteiden luovuttaminen päihtyneille ja alle 18-vuotiaille on kielletty. Valtioneuvoston asetuksella voidaan kieltää yksityiseen kulutukseen tarkoitettujen ilotulitteiden myynti tietyinä aikoina yleisen turvallisuuden perusteella. Ilotulitteiden, jotka kemikaaliturvallisuuslain 6 §:n 7 kohdan mukaan ovat viihdekäyttöön tuotettuja pyroteknisiä tuotteita, luovuttamista koskevista rajoitteista säädetään kemikaaliturvallisuuslain 83 a §:ssä. Kemikaaliturvallisuuslain 83 a §:n mukaan kuluttajan käyttöön ei saa luovuttaa ilotulitteita, jotka: 1) voivat suuren räjähdysvoiman tai liike-energian vaikutuksesta aiheuttaa vaaraa ihmisille, eläimille tai omaisuudelle; 2) aiheuttavat kovan äänen vaikutuksesta häiriötä ihmisten tai eläinten viihtyvyydelle; taikka 3) sytytetään muulla tavoin

kuin liekillä. Kuluttajan käyttöön ei saa myöskään luovuttaa ilotulitteita, joita on niiden ominaisuudet huomioon ottaen helppo käyttää väärin siten, että: 1) käytöstä aiheutuu vaaraa ihmisten terveydelle; tai 2) käytöllä aiheutetaan ilkevaltaista vahinkoa ja häiriötä. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin ilotulitteiden mitoista, rakenteesta, panosten massasta, panosten kemiallisesta koostumuksesta ja muista niiden räjähdysvoimaan, liike-energiaan, ääniominaisuuksiin tai väärinkäyttömahdollisuuksiin vaikuttavista ominaisuuksista.

Räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetussa valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 52-54 §:ssä on säännöksiä pyroteknisten tuotteiden luovutuksesta yksityiseen kulutukseen, luovutusajan rajoittamisesta ja ilotulitetuotteiden luovutusrajoituksista. Lisäksi asetuksen 56 ja 57 §:ssä on säännökset räjähteiden säilytyksestä asuinhuoneistossa sekä muissa tiloissa.

Kemikaaliturvallisuuslain 91 §:n mukaan ilotulitteita on käytettävä siten, ettei niiden käytöstä aiheudu henkilö- ja omaisuusvahinkojen vaaraa. Ilotulitteita käytettäessä suojalasien käyttö on pakollista. Pakollisuudesta voidaan poiketa, jos ilotulitteet aiheuttavat vain erittäin vähäisen vaaran. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää siitä, minkä ilotulitteiden käytön yhteydessä suojalasien käyttö ei ole pakollista. Ilotulitteiden käytöstä tulee etukäteen ilmoittaa pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen voi tehdä ilmoituksen perusteella asiasta päätöksen, jossa voidaan asettaa käytölle tarpeellisia ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käyttö, jos siitä aiheutuu erityistä vaaraa. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että ilotulitteita voidaan tietynä ajankohtana käyttää ilman pelastusviranomaiselle tehtävää ilmoitusta.

Valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 63 §:n nojalla on tehtävä ilmoitus ilotulitteiden yksityisestä käytöstä. Pykälässä on myös poikkeus velvollisuudesta ilmoittaa ilotulitteiden käytöstä uuden vuoden vaihteessa.

Kemikaaliturvallisuuslain 92 §:n mukaan pelastusviranomainen voi antaa ilotulitteiden käyttöä koskevia paikallisista olosuhteista johtuvia, pelastustoimen aluetta tai sen osaa koskevia yleisiä määräyksiä. Säännös antaa pelastusviranomaiselle myös valtuudet kieltää ilotulittaminen sellaisissa paikoissa, joissa ilotulitteiden käytön voidaan katsoa aiheuttavan erityistä vaaraa. Käytännössä tällaisia alueita ovat ydinkeskusta ja torit sekä alueet, mihin kokoontuu paljon ihmisiä. Tätä mahdollisuutta on kaupungeissa käytetty, ja saadun selvityksen mukaan tulokset turvallisuuden osalta ovat olleet positiivisia.

Kemikaaliturvallisuuslain 73 §:n Euroopan talousalueen ulkopuolelta räjähteitä saa tuoda maahan ainoastaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston antamalla luvalla. Tämä koskee myös pyroteknisiä tuotteita. Sen sijaan siirtotodistusta ei tarvita pyroteknisten tuotteiden siirroissa.

Nykyään kuusi yritystä asettaa kuluttajailotulitteita myyntiin Suomessa. Tuotteita tulee sekä EU:n alueelta, että Kiinasta. Myynti tapahtuu noin tuhannesta ilotulitemyyntipisteestä ympäri Suomen tai etämyyntinä. Myyntikanavan rakenne vaihtelee toimijasta ja kauppa-liikkeen haltijasta riippuen. Suurin osa myyntipisteistä on kausityöntekijöiden, usein pienten urheiluseurojen jäsenten miehittämiä pisteitä, mutta myös isoissa keskusliikkeissä myydään ilotulitteita. Myynti ja jakelu työllistää sesonkiluonteisesti noin 1 600 henkilöä sekä noin 160 urheiluseuraa. Kuluttajailotulitemyynnin arvo on nykyään noin 21 miljoonaa euroa vuosittain. Pelastusviranomaiset valvovat myyntipisteitä sekä myynnin varastointia. Lisäksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes tekee markkinavalvontaa ilotulitemyyntisongin aikana.

Ilotulitusnäytöksissä käytetään F4-, ei F2-/ F3-tuotteita, ja F4-toiminta rahoitetaan käytännössä F2-/F3-toiminnalla, joka edustaa 90 % alan liikevaihdosta. Ilotulitealan liiketoiminnan ydin on näin ollen vuodenvaihteen kuluttajamyynti, jonka rinnalla alan yritykset voivat tuottaa myös ilotulitusnäytöksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen tavoitteet ja eteneminen

Työ- ja elinkeinoministeriö aloittaa alkuvuonna 2023 eduskunnan lausumassa edellytetyn selvityksen tekemisen. Selvitys tehdään virkатыönä. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee pyytämään pyroteknisten tuotteiden markkinavalvonnasta vastaavaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes) tekemään selvityksen ilotuliteturvallisuudesta ja ilotulitteiden käytöstä aiheutuvista haitoista, ilotulitteiden käytön rajoittamisen vaikutuksista pyroteknisten tuotteiden luvattomaan maahantuontiin ja käyttöön sekä kokonaisturvallisuuden parantamisesta kuluttajakäytössä olevien ilotulitteiden osalta talousvaliokunnan mietinnössä mainittujen seikkojen selvittämiseksi. Tukesia pyydetään selvittämään tarkempia tietoja ilotulitteista aiheutuneista onnettomuuksista, onnettomuustyypeistä ja tapaturmista, pelastuslaitosten paikallisten yleisten määräysten antamisesta ja vaikutuksista, valvonnan kustannuksista, laittomien ilotulitteiden maahantuonnista, muissa EU-jäsenmaissa olevista rajoituksista ilotulitteiden kuluttajakäytössä sekä antamaan Tukesin arvion mahdollisten pätevyysvaatimusten asettamisen vaikutuksista ilotulitteita käytettäessä, ilotulitteiden kuluttajakäytön kokonaisturvallisuuden parantamisesta ja muissa maissa käytettävien sääntelymallien tehokkuudesta ja toimivuudesta Suomessa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö järjestää yleisen ja sidosryhmien kuulemisen ilotulitteiden turvallisuudesta ja niistä aiheutuvista haitoista.

Saadun selvityksen perusteella asiaa käsitellään asianomaisten viranomaisten kanssa loppukeväällä 2023 ilotulitteiden turvallisuutta parantavien ja haittojen vähentämistä koskevien toimenpide-ehdotusten laatimiseksi. Selvityksen arvioitu valmistuminen on syksyllä 2023. Riippuen selvityksen aikana esiin tulleista seikoista, selvityksessä arvioidaan mahdollisten lainsäädännön muutosehdotusten vaikutuksia

suhteessa EU:n sisämarkkinasäännöksiin ja tarvittaessa konsultoidaan Euroopan komissiota.

Euroopan komissio on ilmoittanut alustavasti, että pyroteknisten tuotteiden markkinoilla saattamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/29/EU toimivuutta koskeva selvitys olisi valmiina vuoden 2024 toisella neljänneksellä. Näin ollen selvityksessä ei vielä pystytä arvioimaan mahdollisia EU-lainsäädännön kehityksen vaikutuksia.